

Popularnonaukowe streszczenie projektu

W 2014 r. roku minęło 70 lat od utworzenia Banku Światowego i Międzynarodowego Funduszu Walutowego, nazywanych potocznie Instytucjami Bretton Woods (BWI). Obie instytucje powołano w przeddzień zakończenia drugiej wojny światowej i wyznaczono im ambitne zadania w nowym międzynarodowym łańdźcie ekonomicznym. Fundusz miał być strażnikiem międzynarodowego systemu monetarnego, swoistym bankiem banków centralnych, Bankowi natomiast powierzono misję odbudowy zniszczonej działaniami wojennymi Europą Zachodnią, a następnie wspierania krajów rozwijających się. W kolejnych dekadach zarówno Bank jak i Fundusz ewoluowały w kierunkach, które nie do końca byli w stanie przewidzieć ojcowie założyciele, niejednokrotnie narażając się przy tym na krytykę. Niektórzy krytycy apelowali nawet o samorozwiązanie się Instytucji Bretton Woods, zwłaszcza Funduszu.

Od pewnego czasu Bank i Fundusz przechodzą swoisty kryzys tożsamości i mierzą się z koniecznością fundamentalnych reform dotyczących ich funkcjonowania we współczesnym świecie. W wyniku procesu globalizacji wiele problemów, z jakimi mierzy się obecnie społeczność międzynarodowa przybrało charakter wyzwań globalnych. Ze względu na swój globalny charakter i globalną misję (np. Bank walczy z globalnym ubóstwem) obie instytucje multilateralne stały się dla niektórych komentatorów naturalnymi kandydatami do zwiększania podaży tzw. globalnych dóbr publicznych. Niektórzy twierdzą nawet, że Bank i Fundusz są w swojej istocie rodzajem globalnego dobra publicznego.

Globalne dobra publiczne są rozwinięciem kategorii dóbr publicznych, które charakteryzują się tym, że nie ma możliwości wyłączenia ich z konsumpcji oraz jednocześnie nie są konkurencyjne w konsumpcji. Przykładem takiego dobra jest latarnia morska. Nie ma możliwości wyłączenia latarni morskiej z konsumpcji, bowiem każdy okręt może swobodnie korzystać ze światła, jakie ona emituje. Nie jest także konkurencyjna w konsumpcji, ponieważ korzystanie z latarni morskiej przez jeden okręt nie ogranicza w żaden sposób jej konsumpcji przez inny okręt. Twórca teorii dóbr publicznych, Paul Samuelson w swoim artykule z 1954 r. wymienia dwa klasyczne dobra publiczne: edukacja publiczna i obrona narodowa.

Globalne dobra publiczne różnią się od zwykłych dóbr publicznych tym, że muszą spełniać dwa dodatkowe kryteria: ich oddziaływanie musi mieć charakter ponadnarodowy oraz ich konsumpcja przez jedną społeczność nie może ograniczać konsumpcji przez inną społeczność. Korzyści z globalnych dóbr publicznych wykraczają poza granice państwowe, granice pokoleniowe i inne granice dzielące różne grupy ludzi. Globalnym dobrem publicznym jest np. stabilność finansowa, działania związane z ograniczaniem efektu globalnego ocieplenia czy prace nad szczepionką przeciwko chorobom zakaźnym, takim jak Ebola.

Celem niniejszego projektu jest przekonanie się na ile Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy mogą stać się liderami w produkcji i dystrybucji globalnych dóbr publicznych, biorąc pod uwagę ich strukturę organizacyjną i zdolności finansowe. W projekcie formułuje się hipotezę, że choć obie instytucje stanowią ważny element w procesie tzw. globalnego zarządzania (global governance), obecny model ich funkcjonowania temu nie sprzyja. Mimo tych ograniczeń Bank i Fundusz mogą pod warunkiem wdrożenia określonych reform stanowić odpowiedź na wiele wyzwań globalnych oraz problemów związanych z niedostateczną podażą globalnych dóbr publicznych, np. problemem gapowicza, który polega na tym, iż państwo konsumujące takie dobro nie przyczynia się do jego wytworzenia.